

Euroopan komission ehdotus neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) n:o 332/2002 muuttamisesta rahoitusjärjestelyjen ja hajautetun rahoitusstrategian käytön osalta

Kokous

-

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio on antanut 2.10.2025 ehdotuksen (KOM(2025) 595 final) neuvoston asetukseksi asetuksen (EY) N:o 332/2002 muuttamisesta rahoitusjärjestelyjen ja hajautetun rahoitusstrategian käytön osalta. Ehdotuksen tavoitteena on tehdä tekniset muutokset, joita siirtyminen hajautettuun rahoitusstrategiaan edellyttää asetuksen (EY) N:o 332/2002 mukaisessa järjestelyssä, jolla myönnetään keskipitkän ajan rahoitustukea euroalueen ulkopuolisten EU-jäsenvaltioiden maksutaseille. Hajautettuun rahoitusstrategiaan siirtyminen antaisi komissiolle mahdollisuuden sisällyttää jatkossa järjestelyn rahoitustarpeet yleiseen rahoitusstrategiaansa, joka perustuu pääsääntöisesti hajautettuun rahoitusstrategiaan.

Suomen kanta

Suomi katsoo, että hajautettuun rahoitusstrategiaan siirtyminen mahdollistaa tehokkuushyötyjen saavuttamisen ja tehokkaamman varautumisen epäsuotuisiin markkinaolosuhteisiin unionin varainhankinnassa sekä edistää komission yksinkertaistamisohjelmaa. Suomi pitää perusteltuina teknisiä muutoksia, joilla mahdollistetaan maksutasetuen edellyttämän varainhankinnan yhdenmukaistaminen unionin yleisen rahoitusstrategian kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Nykyisellä asetuksella (EY) N:o 332/2002 perustettiin keskipitkän ajan rahoitustuen myöntämiseksi järjestely, joka mahdollistaa lainojen myöntämisen yhdelle tai

useammalle jäsenvaltiolle, joka ei ole ottanut euroa käyttöön, ja jolla on vaihtotasetta tai pääomatasetta koskevia vaikeuksia tai jota tällaiset vaikeudet vakavasti uhkaavat. Käytäntö on osoittanut, että tällainen tuki maksetaan pääsääntöisesti epävakaisissa ja epäsuotuisissa markkinaolosuhteissa. Maksutaseapua ei ole maksettu vuoden 2011 jälkeen. Tukea saivat finanssikriisin aikana Latvia, Unkari ja Romania.

Järjestelyn rahoitus perustuu tällä hetkellä ns. back-to-back- rahoitusmenetelmään, jossa komissio toteuttaa markkinatoimia tapauskohtaisten rahoitustarpeiden perusteella. Toisin sanoen komission jokainen lainanotto liittyy suoraan maksutarpeeseen sekä rahoituksen määrän että laina-aikojen osalta. Toimintaympäristössä on sittemmin tapahtunut merkittäviä muutoksia, joiden seurauksena komissiolle on annettu valtuudet soveltaa useiden muiden rahoitustukiohjelmien rahoittamiseen hajautettua rahoitusmenetelmää.

Hajautetun rahoitusmenetelmän avulla komissio voi erottaa yksittäisten rahoitustoimien ajoituksen ja maturiteetin tuensaaajille suoritettavista maksuista. Lyhytaikaisten varainhankintavälineiden liikkeeseenlaskulla rahoitettava yhteinen likviditeettivaranto mahdollistaa sen, että komissio voi järjestää maksujen suorittamisen pitkäaikaisten joukkolainojen liikkeeseenlaskun tarkasta ajankohdasta riippumatta.

Hajautettu rahoitusstrategia tarjoaa useita etuja back-to-back-toimintamalliin verrattuna, sillä sen avulla vältetään tilanne, jossa jouduttaisiin sopimaan epävakaisissa tai epäsuotuisissa olosuhteissa kiinteästä määrästä EU:n lainaa, jotta rahoitustukiohjeita voidaan rahoittaa. Hajautetun rahoitusstrategian tapauksessa maksut unionin ohjelmien tuensaaajille voidaan suorittaa riippumatta maksuhetkellä vallitsevista markkinaolosuhteista. Lisäksi hajautettu rahoitusstrategia antaa mahdollisuuden yhdistää useiden tukiohjelmien rahoitustarpeet. Varainhankintatoimien hallinnointi yksinkertaistuu, kustannuksia säädaan vähennettyä ja vältetään unionin velkapaperien hajanaisuus, mikä parantaa likviditeettiä. Rahoituksen kustannustehokkuuden parannus vuorostaan hyödyttää sekä unionia että tuensaaajia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 352 artikla. Artikla vastaa sisällöllisesti muutettavan asetuksen (EY) N:o 332/2002 oikeusperustana käytettyä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 308 artiklaa. Tätä oikeusperustaa on käytettävä, jos jokin unionin toimi osoittautuu perussopimuksissa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi tarpeelliseksi perussopimuksissa määritellyillä politiikan aloilla eikä niissä ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista. Suuri valiokunta on edellyttänyt, että eduskunnalle toimitetaan jokainen ehdotus neuvostossa päätettäväksi säädökseksi, sopimukseksi tai muuksi toimeksi, jonka oikeusperustana on kyseinen artikla. (SuVL 3/1995 vp.)

Neuvosto säättää erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen tarvittavista toimenpiteistä yksimielisesti Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan. Euroopan parlamentti voi ainoastaan hyväksyä tai hylätä neuvoston asetuksen, ei esittää siihen muutoksia.

Valtioneuvoston arvion mukaan oikeusperusta on asianmukaisesti valittu, sillä perussopimuksiin ei Nizzan (2001) tai Lissabonin sopimuksilla (2007) ole sisällytetty oikeusperustaa, jota voitaisiin käyttää perustettaessa järjestely keskipitkän ajan rahoitustuen myöntämiseksi euroalueen ulkopuolisille, maksutasevaikeuksissa oleville jäsenvaltioille, joten SEUT 352 artikla on edelleen ainoa mahdollinen oikeusperusta asetukseen ehdotetuille muutoksille.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian käsittelystä Euroopan parlamentissa ei tätä selvitystä valmisteltaessa vielä ole tietoa.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö

EU-asioiden komitean jaosto 1, kirjallinen menettely 18.-20.11 2025

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 ja 59 a §:n perusteella valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Asialla ei ole suoria, välittömiä kansallisia budjettivaikutuksia.

Maksutasetuelle on määritetty 50 miljardin euron yläraja ja se rahoitetaan unionin lainanotolla käyttämällä unionin budjetin liikkumavaraa vakuutena. Maksutasetukea voidaan myöntää joko lainamuotoisena tai niin sanotun rahoitusjärjestelyn, kuten luottolimittin muodossa. Viimeksi mainittu voidaan myöntää myös ennalta varautuvana tukena. Kuten muissakin rahoitustukiohjelmissa, maksutasetuen saaminen edellyttää aina sellaisen toimintapoliittisen ohjelman täytäntöönpanoa, jolla autetaan taloutta selviämään ulkoisista rahoituspaineista.

Komission vuonna 2024 tekemän arviointiraportin mukaan viimeisimmän, toukokuussa 2009 tehdyn muutoksen jälkeen väline on toiminut moitteettomasti, ja edunsaajajäsenvaltiot ovat pystyneet ratkaisemaan maksutasevaikeuksia ja pääsemään järjestelmällisesti pääomamarkkinoille rahoitustuen jälkeen. Kaikissa tapauksissa myös takaisinmaksuaikataulua on noudatettu.

Maksutaseapua ei ole maksettu vuoden 2011 jälkeen. Tukea saivat globaalin finanssikriisin aikana Unkari (5,5 miljardia euroa vuosina 2008–2009), Latvia (2,9 miljardia euroa vuosina 2009–2010) ja Romania (5 miljardia euroa vuosina 2009–2011). Lisäksi Romanialle myönnettiin vuosina 2011–2015 kaksi ennakollista ohjelmaa, joihin ei liittynyt maksatuksia.

Vuonna 2024 tehtyjen arvioiden mukaan maksutasetukivälineen rahoittamiselle asetettu ehto ns. back-to-back -rahoitusstrategiasta on altis markkinahäiriöille, koska tukea joudutaan myöntämään tyypillisesti epävakaina ja epäsuotuisissa markkinaolosuhteissa. Järjestely ei myöskään mahdollista liikkeeseenlaskujen tehostamista rahoitustarpeita yhdistelemällä, koska merkittävästi kasvaneiden varainhankintatarpeiden vuoksi EU ja toteuttajana komissio ovat ottaneet käyttöön yhtenäistetyn varainhankintastrategian, jonka avulla pyritään tehostamaan liikkeeseenlaskujen toteutusta. EU:n nykyinen 680 miljardin euron liikkeeseen laskettu velka on toteutettu lähes yksinomaan hajautetulla rahoitusstrategialla.

Hajautettu tai monipuolistettu rahoitusstrategia on myös käytössä kaikissa merkittävissä kansainvälisissä rahoituslaitoksissa osana niiden riskienhallintastrategiaa ja

kustannustehokkuutta. Se mahdollistaa liikkeeseenlaskujen määrien ja ajoituksen optimoinnin markkinaolosuhteiden mukaan, koska niiden myöntämälle rahoitukselle on suurin kysyntä haastavissa markkinaolosuhteissa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

KOM(2025) 595 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Minna Aaltonen, VM/EKT, puh. 02955 30325, minna.aaltonen@gov.fi
Jouni Sinivuori, VM/EKT, puh. 02955 30463, jouni.sinivuori@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1030/2025

Liitteet -

Viite -